

ارزیابی حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل (نمونه موردی: کلان شهر اهواز)

حسین قاسمی^۱، حمیدرضا فلاح^۲
^۱گروه علوم سیاسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
^۲گروه عمران، دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج، یاسوج، ایران

چکیده

حکمرانی خوب شهری رویکرد جدیدی در مدیریت شهری می باشد که بر اساس بنیان های مشارکتی و رویکردهای تعامل گرایانه فرایند تصمیم سازی و تصمیم گیری در مدیریت شهری را متحول کرده است. یکی از مسائل اساسی برای داشتن توسعه شهری پایدار توجه و اتخاذ رویکردی مناسب برای دفاع غیرعامل شهری برای مواجهه با چالش های پیش روی توسعه شهری در این راستا می باشد. حکمرانی خوب شهری با توجه به ماهیت شاخصه های آن می تواند فصل نوینی را در دفاع غیرعامل رقم زده و در تسریع و پویایی تحقق هر چه بهتر این مسئله در شهرها مؤثر باشد. در این راستا مطالعه حاضر باهدف کاربردی و با روش توصیفی- تحلیلی به ارزیابی حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان شهر اهواز پرداخته است. برای گردآوری داده های پژوهش به روش دلفی از نظرات ۳۰ نفر از کارشناسان و متخصصان مرتبط استفاده شده است. برای تحلیل داده ها در جهت اولویت بندی مؤلفه ها از مدل TOPSIS و برای ارزیابی تأثیر شاخص ها بر روی تحقق کمرانی از منظر پدافند غیرعامل از آزمون های رگرسیونی خطی و لگاریتمی استفاده شده است. نتایج داده ها نشان می دهد که شاخص کارایی دارای بیشترین اولویت برای تحقق حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان شهر اهواز می باشد و از سوی دیگر تمامی شاخص ها دارای تأثیر معناداری بر روی حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل می باشد.

واژگان کلیدی

حکمرانی خوب
دفاع غیرعامل
کلان شهر اهواز

۱- بیان مسئله

با توجه به مشکلات موجود در شهرها و نظام های مدیریتی موجود و لزوم مواجهه و حل مشارکتی آن ها، از آغاز دهه ۱۹۸۰ فرضیه غالب مدیریتی آن زمان، یعنی اقتدار کافی دولت ها برای اداره امور به خطر افتاد که در این روند دو عامل مهم تأثیرگذار بود. تأثیر تفکر اقتصادی نئولیبرال که طرفدار کاهش نقش دولت تا کمترین حد ممکن بود و ظهور جامعه مدنی و نهضت های اجتماعی که تقاضا برای افزایش مشارکت سیاسی و به نوعی دموکراتیک سازی در امور را خواستار بودند (Rakodi, 2003). حاصل این فرایند تحول

در امور جامعه، تحول در رویکردهای برنامه ریزی (از حالت برنامه ریزی جامع به برنامه ریزی سیستمی در انگلستان، راهبردی- محلی در آمریکا و امروزه برنامه ریزی مشارکتی و فرایندی) تحول در فرایندهای توسعه و ورود آن به مباحث توسعه پایدار و تحول در روند اداره و مدیریت شهرها و گذار آن از مدیریت شهری به حکمرانی خوب شهری بوده است (Healey, 2004).

حکمرانی خوب شهری ساختار جدیدی در فرایند مدیریت شهرهاست که اشکال سنتی و متمرکز مدیریتی در شهرها را دگرگون و مبانی نظری آن را به چالش کشیده

است. رهاورد جدید این رویکرد در یکپارچگی جامعه شهروندی، مدیریت شهری و بخش‌های خصوصی برای رویارویی با مسائل موجود در شهرهاست (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴). طبق دیدگاه‌های مطرح‌شده از اوایل دهه ۶۰ قرن بیستم، تحولات درزمینهٔ مدیریت شهری به‌خصوص در شهرهای بزرگ در ابتدا از ساختار درونی سازمان‌های مدیریتی در شهرها پیشنهاد گردید که رفته‌رفته تا اواخر قرن بیستم مشخص گردید که صرفاً پرداختن به عوامل و ویژگی‌های درونی نظام مدیریت شهری نمی‌تواند پاسخگو و ارائه‌دهنده رهیافت پایدار برای اداره امور شهرها باشد (Brenner, 2003). چاره کار در واقع به‌کارگیری هم‌زمان تحولات هم در ساختار درونی و هم در ساختار، مناسبات و روابط بیرونی مدیریت شهری بود که با اصول پایدار خود را تحت عنوان ساختار مدیریتی چندلایه و انعطاف‌مند نشان داد. مشخصه‌هایی که می‌توانست چنین رویکردی را نهادینه کند نیاز به تعریف شاخص‌هایی برای نشان دادن تحول در ساختار درونی و به همان نسبت برای تحول در مناسبات و نگرش‌های بیرونی داشت (World bank, 2000) که در سطوح مختلف و با توجه به نیازهای محلی متفاوت بود. در این راستا بانک جهانی ضمن تشریح تغییرات ایجادشده در راستای ارتقا مدیریت متمرکز در شهرها به سمت حکمرانی خوب شهری این تغییرات را اول‌ازهمه در مناسبات، ساختار و مشخصه‌های درونی مدیریت شهری عنوان کرده و شاخص‌هایی چون شفافیت، کارایی، قانون‌مداری، مسئولیت‌پذیری و روحیه مشارکت‌مندی را ازجمله این تغییرات در راستای تحول در مناسبات درونی مدیریت شهری دانسته است (Ibid, 2000).

از سوی دیگر دفاع غیرعامل شهری امروزه به‌عنوان تضمین‌کننده امنیت و پایداری در فرایند توسعه و توسعه‌پذیری شهرها یاد می‌شود. توجه به معیارها، اصول و بنیان‌های تعریف‌شده برای دفاع غیرعامل این مقوله می‌تواند راهگشای بسیاری از چالش‌های امروزی مدیریت شهری در مواجهه با تهدیدات متعدد ساختاری و کالبدی در شهرها باشد (شریفی رسایی، ۱۳۹۴). امروزه با توجه به نقش دفاع غیرعامل شهری و لزوم اجرای آیین‌نامه‌ها و معیارهای آن در طرح‌های بالادستی همچون آمایش سرزمین و پایین‌دستی

همچون طرح‌های جامع (فرجی ملایی و همکاران، ۱۳۹۴) (عندلیب و اخگر، ۱۳۹۴)، می‌توان به اهمیت آن برای توسعه شهری از یک‌سو و اهمیت شیوه‌های مدیریتی در راستای ابلاغ، کاربست و نوع مواجهه با آن اشاره کرد. بنابراین پرواضح است که تجربه حکمرانی خوب شهری در فرایند مدیریت شهری تجربه‌ای مشارکتی، تعامل‌گرایانه، شفاف و توانمندمحور بوده است که می‌تواند نویدبخش فرایند نو و پویا در جریان تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری باشد (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴). یکی از حوزه‌های مهم تصمیم‌گیری در عرصه مدیریت توسعه شهری توجه بیش‌ازپیش به دفاع غیرعامل شهری برای جلوگیری و کاهش آسیب‌های ناشی از فرایندهای طبیعی و انسانی است. در این میان شایسته است که مؤلفه‌هایی متناسب با این دو حوزه تعریف و مورد استناد قرار گیرد تا از رویکردی متعالی و مشارکت‌محور موجود در حکمرانی شهری در فرایند دفاع غیرعامل شهری نیز بهره‌برده شود. این مقوله منجر به تسریع شفاف‌سازی فرایند عملکرد و پویایی ساختارها و کارکردهای مرتبط با دفاع غیرعامل در فرایند تأمین پایدار امنیت در توسعه شهری نیز خواهد شد.

در مطالعه حاضر تلاش شده است تا این موضوع در کلان‌شهر اهواز مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به اهمیت راهبردی شهر و وجود ضعف‌های عمده ساختاری و کالبدی در پهنه شهر می‌توان به‌وضوح به اهمیت دفاع غیرعامل شهری در بحث‌های مختلف ازجمله مکان‌یابی کاربری‌ها و اصول مربوط به پراکنش و تجمع توسعه شهری در این شهر اشاره کرد که از سوی دیگر به مدیریت توسعه شهری از نگاه حکمرانی خوب شهری می‌باشد. فرایند مدیریت شهری در کلان‌شهر اهواز نیز فرایند متمرکز و بسته‌ای را دارد که عملکردی جدا از سازمان‌ها و مؤسساتی که مرتبط با دفاع غیرعامل شهری دارد می‌باشند. رویکرد حکمرانی شهری با توجه به شاخصه‌های آن می‌تواند تحول دیگری در این زمینه باشد.

در این راستا مطالعه حاضر ضمن تشریح مؤلفه‌های حکمرانی شهری از نگاه دفاع غیرعامل شهری سعی دارد به دو سؤال اصلی در فرایند پژوهش پاسخ دهد. اولاً اولویت اصلی تحقق کاربست حکمرانی شهری از منظر دفاع غیرعامل چیست و ثانیاً این شاخص‌های منتخب بر تحقق حکمرانی خوب

شهری از منظر پدافند غیرعامل تأثیر دارند.

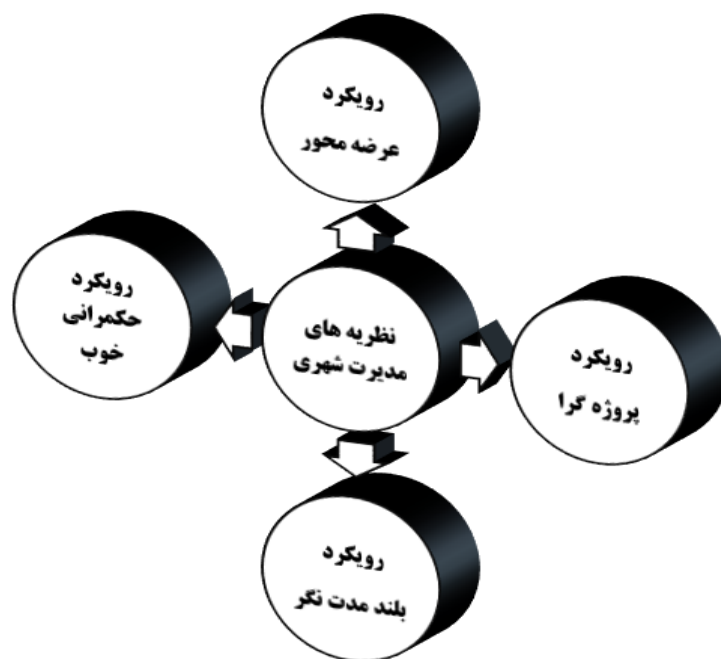
۲- مبانی نظری پژوهش

سیر تحول رویکردهای مدیریت شهری نیز نشان می‌دهد که امروزه در متن جامعه بودن و انعطاف‌پذیری، پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری سیستم‌های حکومت‌گر و پذیرش روند سلسله‌مراتبی از پایین به بالا، اصلی مبرم و مطابق با اصول توسعه پایدار است (Van marssing et al., 2006). این تحولات نشان می‌دهد که مدیریت شهری امروزه از حالت متمرکز و غیر شفاف خود به‌عنوان ویژگی‌های درون‌سازمانی مدیریت شهری در دیدگاه سنتی آن خارج شده و پس از آزمون رویکردهای متنوعی در متن جوامع شهری به رویکردهای پایدار گرایش پیدا کرده که مهم‌ترین آن‌ها تحول از درون و کارایی نهادی در کنار انعطاف‌پذیری و مردم‌محوری است که آن را به سمت تحول و ایجاد تغییرات مثبت در مناسبات برون‌سازمانی هدایت می‌کند (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴).

مدیریت شهری از دهه ۷۰ قرن بیستم به بعد تحولات عمده‌ای را به خود دیده است. اولین نظریه در این زمینه

رویکرد عرضه محور در مدیریت شهری بود که در دهه ۷۰ رویکرد غالب در عرصه مدیریت شهری بوده است. از ویژگی‌های عمده این رویکرد برنامه‌ریزی بلندمدت و جامع برای تأمین خدمات در مقیاس وسیع بوده است (برک پور و اسدی، ۱۳۸۹).

در دهه ۸۰ قرن بیستم رویکرد پروژه گرا رویکرد غالب مدیریت شهری گردید که در این رویکرد مداخله در قالب پروژه‌های کوچک آزمایشی، مداخله در قالب اجتماعات محلی خودیار از جمله بارزترین ویژگی‌های این رویکرد بوده است. در دهه ۹۰ میلادی اما رویکرد بلندمدت نگر جایگزین رویکرد پروژه گرا می‌گردد. ظرفیت‌سازی نهادی و سازمانی در عرصه مدیریت شهری مهم‌ترین رکن این نظریه در دهه ۹۰ بوده است. سرانجام از سال ۲۰۰۰ میلادی رویکرد حکمرانی خوب شهری به‌عنوان رویکردی نو در عرصه مدیریت شهری پذیرفته شد. این رویکرد با تقویت رویکرد مشارکتی و مداخله بخش‌های خصوصی و جامعه مدنی در عرصه تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مدیریت شهری شناخته شد (علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴؛ World bank, 2000).

شکل ۱: سیر تحول رویکردهای مدیریت شهری

این رویکرد به لحاظ نگرش‌های نو و رویکرد مشارکت در عرصه مدیریت شهری می‌تواند عرصه‌های گوناگون از جمله دفاع غیرعامل در شهرها نیز به‌عنوان تسهیل‌کننده و تحول بخش عمل کند. دفاع غیرعامل یکی از رویکردهای راهبردی در راستای ارتقای امنیت و ایمنی فضاهای شهری بدون اتکا به روش‌های سخت می‌باشد. طبق معیارهای مطرح‌شده برای دفاع غیرعامل این رویکرد در شهرها می‌تواند از طریق مکان‌یابی کاربری‌های حساس و ثانویه و همچنین الگوهای مربوط به پراکندگی و تجمع کلبدی و استحکام و مقاوم‌سازی بافت‌ها و کاربری‌ها بسیار حائز اهمیت باشد(خاکپور و همکاران، ۱۳۹۲).

حکمرانی شهری رویکردی نو می‌باشد که با اتکا به شاخص‌ها و مؤلفه‌های سازنده سعی در تحول ساختاری در مدیریت شهری دارد. مؤلفه‌های این رویکرد توسط سازمان‌ها و مؤسسات گوناگون ملی و بین‌المللی مانند سازمان ملل و بانک جهانی مورد تعریف قرار گرفته است. در جدول ۱ نمونه‌ای از تحقیقات که در راستای شاخص‌های حکمرانی خوب شهری آمده است.

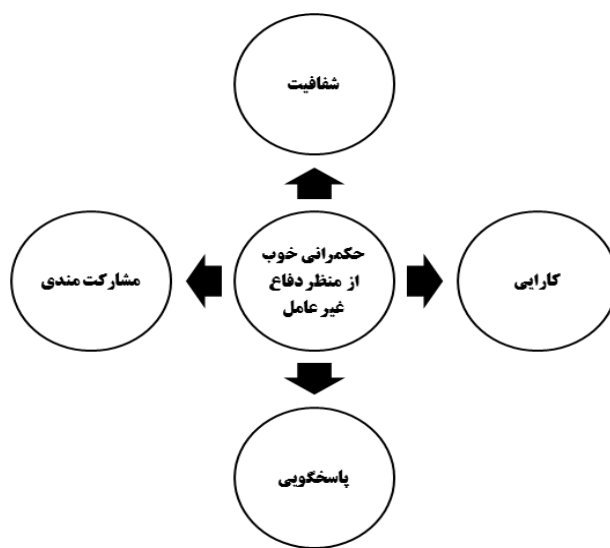
جدول ۱: نمونه از تحقیقات بین‌المللی در راستای شاخص‌های حکمرانی خوب شهری

معیارها	تعریف‌کنندگان
پاسخگویی، انعطاف‌پذیری، مشارکت، شفافیت، عدالت	Arndt and) (oman,2006
قانون‌مداری، پاسخگویی، شفافیت، کارایی، عدالت، امنیت	(UN-HABITAT,2006)
شفافیت، کارایی، پاسخگویی، برآورده سازی نیازهای اساسی	(Healey,2015)
عدالت، حاکمیت قانون، شفافیت، مشارکت، بینش استراتژیک	(OECD,2012)
کارایی، عدالت، شفافیت، مشارکت، انعطاف‌پذیری، پاسخ‌دهندگی، امنیت	(Steward,2006) (UNDP,2006)
رهبری سیاسی، مدیریت غیراستبدادی، پاسخگویی، گستردگی و همه‌شمولی	(Friedman,1998)
مشارکت، شفافیت، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، کارایی	(World bank,2000)

منبع: علیزاده و همکاران، ۱۳۹۴

و کارایی مدیریت شهری است که در ارتباط با دفاع غیرعامل شهری خواهد بود. مشارکت با نهادهای تصمیم‌گیر در رابطه با دفاع غیرعامل؛ شفافیت در تخصیص هزینه‌ها و طرح‌های مرتبط با دفاع غیرعامل شهری و اطلاعات دانش مبنا در زمینه دفاع غیرعامل، کارایی در خلاقیت حل مسائل بحرانی و پاسخگویی در مواقع بحرانی از جمله مؤلفه‌های حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل شهری می‌باشد.

از سوی دیگر نقش این رویکرد و تأکید بر کاربست آن در طرح‌های بالادستی همچون آمایش سرزمین برای آرایش خردمندانانه فضا و تأکید بر کاربست آن در طرح‌های توسعه شهری بر اهمیت دفاع غیرعامل شهری بیش‌ازپیش می‌افزاید (مدیری و همکاران، ۱۳۹۲). بنابراین کاربست و تدقیق در تحقق معیارهای دفاع غیرعامل در فضاهای شهری و فرایند توسعه شهری نیازمند مشارکت، شفافیت، پاسخگویی

شکل ۲: حکمرانی خوب شهری از منظر پدافند غیرعامل

مطالعات و استنباط نگارندگان، ۱۳۹۹

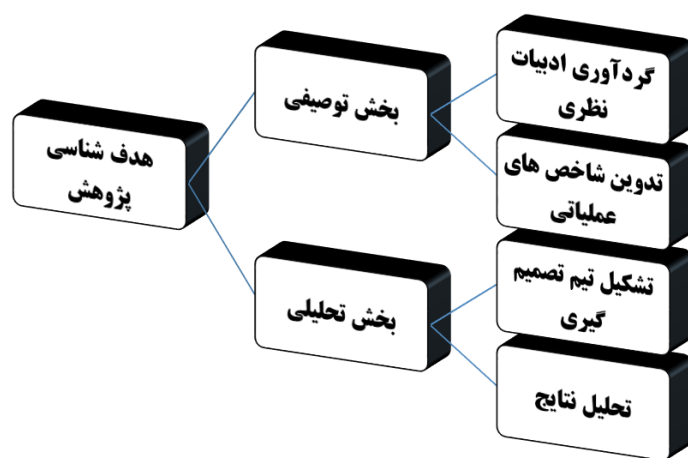
جمع‌آوری گردید.

۳- روش تحقیق

مطالعه حاضر از لحاظ هدف‌گذاری کاربردی و به لحاظ روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی می‌باشد. برای گردآوری داده‌های توصیفی از اسناد کتابخانه‌ای و برای گردآوری داده‌های تحلیلی به روش پیمایشی به صورت ابزار پرسشنامه استفاده شده است. در این راستا ابتدا با خوانش نظری شاخص‌ها و متغیرهای پژوهش ابتدا جمع‌آوری گردید و سپس با استفاده از نظرات کارشناسان پژوهش که متشکل از اساتید دانشگاه و کارشناسان پدافند غیرعامل بودند

پس از تأیید روایی صوری پرسشنامه متشکل از شاخص‌ها و

متغیرها توسط کارشناسان با استفاده از سنج KMO بارتلت در قالب نرم‌افزار $SPSS$ روایی قطعی پرسشنامه نیز به میزان کلی ۰/۷۳ تأیید شد. برای تحلیل نهایی شاخص‌ها و متغیرهای پژوهش از مدل تاپسیس ($TOPSIS$) استفاده شد.

شکل ۳: فرایند اجرای پژوهش

۴- یافته‌های پژوهش

در این مرحله شاخص‌های تدوین‌شده برای ارزیابی عامل بعد از دسته‌بندی به کارشناسان پژوهش ارائه شد تا حکمروایی شهری از منظر پدافند غیر مورد اولویت‌بندی قرار گیرند.

جدول ۲: شاخص‌ها و متغیرهای عملیاتی پژوهش

شاخص	متغیرها
شفافیت	انتقال شفاف و آسان دانش و اطلاعات راهبردی جهت توانمندسازی منابع انسانی و جامعه شهروندی
	تسریع در ایجاد پایگاه دانش برای ترویج مفاهیم ایمنی و دفاع غیرعامل برای جامعه شهروندی
	شفافیت در انتخاب رویکردها و چگونگی تدوین آیین‌نامه‌های مربوط به دفاع غیرعامل شهری
کارایی	خلاقیت در حل مسائل راهبردی مرتبط با دفاع غیرعامل شهری
	ایجاد فرصت‌های راهبردی از طریق تحقق ساختارهای مرتبط با دفاع غیرعامل شهری در کالبد شهر
	رهبری و هدایت جریان‌های دانش مبنا و نوآور در زمینه دفاع غیرعامل شهری
پاسخگویی	توانایی ارائه پاسخ‌های دربرگیرنده در زمان‌های بحرانی برای مدیریت چالش‌ها و بحران‌ها
	توانایی هدایت و راهبری منابع انسانی مدیریت شهری جهت پاسخ و واکنش درست در مواجهه با چالش‌های مرتبط با دفاع غیرعامل در شهر
	مدیریت زمان و هزینه برای بهره‌برداری حداکثری از منابع در راستای پاسخ به آسیب‌ها و چالش‌های کالبدی و غیر کالبدی شهر
مشارکت مدنی	مشارکت در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری با سازمان‌ها و مؤسسات مرتبط با دفاع غیرعامل شهری
	اتخاذ تصمیمات مشارکتی در مواقع بحرانی بر اساس رویکردهای دفاع غیرعامل بر اساس تجربیات سازمانی و نهادهای ذی‌ربط
	مشارکت در هزینه‌ها و تخصیص برنامه‌های یادگیری و تدوین معیار در راستای دفاع غیرعامل شهری

منبع: جمع‌بندی و مطالعات نگارندگان

بعد از تدوین داده‌ها اقدام به بی‌مقیاس‌سازی داده‌ها و در جدول ۳ نمونه‌ای از جداول بی‌مقیاس موزون در مدل سپس بی‌مقیاس‌سازی موزون داده‌ها اساس مدل TOPSIS تاپسیس آمده است. گردید.

جدول ۳: نمونه ماتریس داده‌های بی‌مقیاس شده موزون بر اساس مدل تاپسیس

	A_1	A_2	A_3	A_4	$A_5...$
شفافیت	۰/۲۶۳	۰/۲۵۴	۰/۲۵۸	۰/۲۴۳	۰/۲۴۹
کارایی	۰/۲۴۵	۰/۲۵۱	۰/۲۴۴	۰/۲۳۶	۰/۲۳۷
پاسخگویی	۰/۲۳۱	۰/۲۴۱	۰/۲۳۸	۰/۲۳	۰/۲۳۲
مشارکت مدنی	۰/۲۳۴	۰/۲۳۹	۰/۲۴۲	۰/۲۳۵	۰/۲۳۸

منبع: یافته‌های تحلیلی پژوهش، ۱۳۹۹

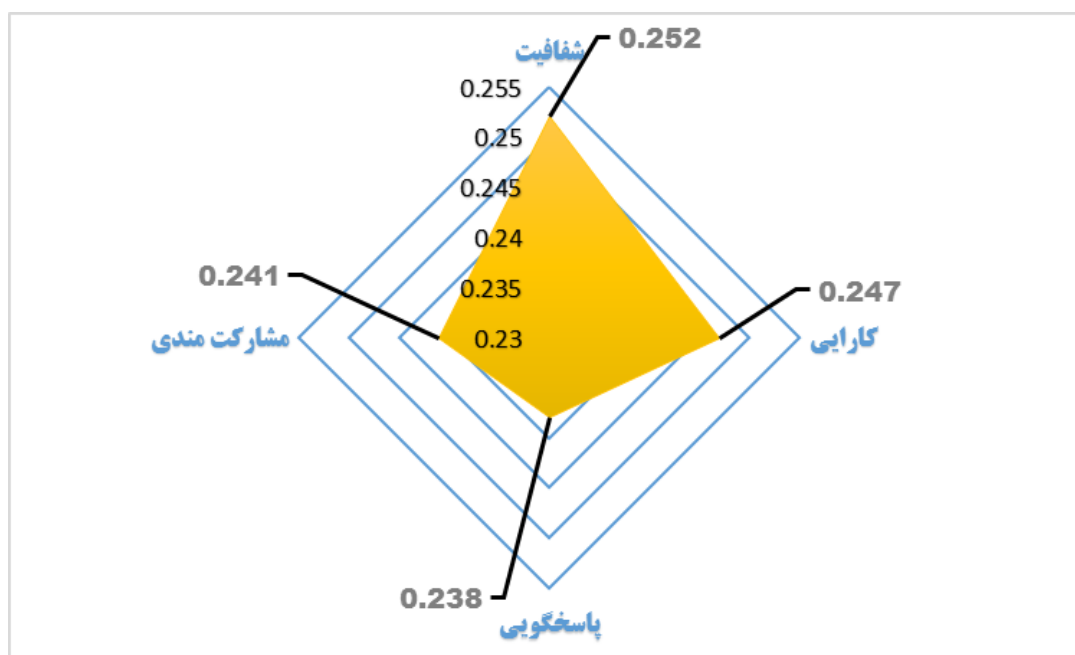
شاخص شباهت به ایده آل (CC_i) به عنوان سنجش‌های تحلیلی کاربردی در مدل تصمیم‌گیری چند معیاره TOPSIS گردید. در این مرحله بهترین حالت و بدترین حالت و مجموع شرایط حاصله برای اولویت‌بندی شاخص‌های پژوهش لحاظ گردیده است.

بعد از بی مقیاس سازی ماتریس داده‌های مربوط وضعیت شاخص‌های حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز و موزون‌سازی این ماتریس اقدام به تحلیل فاصله از ایده آل مثبت (S^+) و فاصله از ایده آل منفی (S^-) و درنهایت

جدول ۴: اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز

رتبه	CC_i شاخص شباهت به گزینه ایده آل	S^- فاصله از ایده آل منفی	S^+ فاصله از ایده آل مثبت	دهستان
۱	۰/۲۵۲	۰/۲۴۴	۰/۷۲۳	شفافیت
۲	۰/۲۴۷	۰/۲۴۰	۰/۷۳۰	کارایی
۴	۰/۲۳۸	۰/۲۳۱	۰/۷۳۸	پاسخگویی
۳	۰/۲۴۱	۰/۲۳۴	۰/۷۳۴	مشارکت مندی

منبع: یافته‌های تحلیلی پژوهش

شکل ۴: نمودار اولویت شاخص‌های حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز

جامعه شهروندی و شفافیت در انتخاب رویکردها و چگونگی تدوین آیین‌نامه‌های مربوط به دفاع غیرعامل شهری در کلان‌شهر اهواز توجه ویژه‌ای صورت بگیرد.

در ادامه سعی گردید به تحلیل تأثیر شاخص‌های منتخب در تحقق حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز نیز پرداخته شود. در این راستا از مدل‌های رگرسیونی خطی و لگاریتمی استفاده شد تا نتایج دقیق‌تری برای ارزیابی تأثیر به دست بیاید.

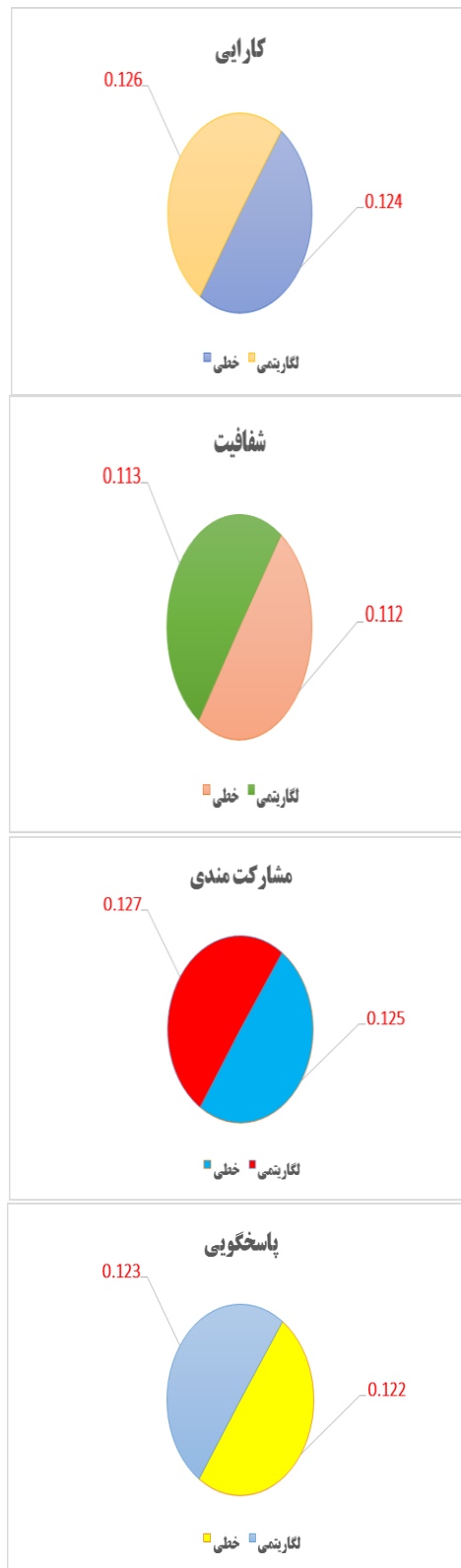
نتایج اولویت شاخص‌ها حکمرانی برای تحقق آن از منظر دفاع غیرعامل شهری در کلان‌شهر اهواز نشان می‌دهد که شاخص شفافیت دارای اولویت بیشتری نسبت به دیگر شاخص‌ها از دیدگاه کارشناسان در این کلان‌شهر می‌باشد. بنابراین ضروری است که برای تحقق حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل شهری به مقوله‌هایی چون انتقال شفاف و آسان دانش و اطلاعات راهبردی جهت توانمندسازی منابع انسانی و جامعه شهروندی، تسریع در ایجاد پایگاه دانش برای ترویج مفاهیم ایمنی و دفاع غیرعامل برای

جدول ۵: تأثیر شاخص‌های منتخب بر تحقق حکمرانی خوب از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز

شاخص‌ها	میزان ضریب رگرسیون	میزان F	سطح معناداری
شفافیت	خطی	۳۳/۰۱۸	۰/۰۰۰
	لگاریتمی	۳۴/۱۲۰	۰/۰۰۰
کارایی	خطی	۵۰/۲۲۰	۰/۰۰۰
	لگاریتمی	۵۳/۳۱۱	۰/۰۰۰
پاسخگویی	خطی	۴۳/۵۰۲	۰/۰۰۰
	لگاریتمی	۴۵/۶۱۸	۰/۰۰۰
مشارکت مندی	خطی	۵۳/۰۱۲	۰/۰۰۰
	لگاریتمی	۵۵/۰۹۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحلیلی پژوهش، ۱۳۹۹

شکل ۵: نمودار ضریب تأثیر شاخص‌های پژوهش

نتایج تحلیلی مدل‌های رگرسیونی خطی و لگاریتمی برای ارزیابی تأثیر شاخص‌های منتخب بر تحقق حکمرانی خوب از منظر دفاع غیرعامل نشان می‌دهد که در قالب هر دو مدل تأثیر شناسی شاخص‌های ۴ گانه منتخب دارای تأثیر معناداری بر روی تحقق حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل در کلان‌شهر اهواز دارند. در این بین و در بین شاخص‌های منتخب بیشترین میزان تأثیرگذاری از سوی شاخص مشارکت مندی دیده می‌شود که در هر دو مدل رگرسیونی دارای ضریب تأثیر بالاتری نسبت به دیگر شاخص‌هاست. این مقوله نشان می‌دهد که پیگیری و کاربست رویکردهای مشارکتی در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری نهادهای مرتبط با موضوع و کاربست مشارکتی آیین‌نامه‌ها و هم‌اندیشی در مواقع حساس و بحرانی بسیار اهمیت داشته و ضروری به نظر می‌رسد.

۵- نتیجه‌گیری

حکمرانی خوب شهری رویکرد جدیدی در عرصه مدیریت شهری است که ساختارهای سنتی مدیریت در شهرها را دگرگون کرده و با شاخص‌های مبنایی خود تحول گسترده‌ای را در مناسبات درونی و برونی سازمان در عرصه مدیریت شهرها و به‌خصوص کلان‌شهرها پدید می‌آورد. شاخصه‌های چون شفافیت، کارایی، انعطاف مندی، حاکمیت

قانون، عدالت، مشارکت مندی، پاسخگویی، امنیت از جمله شاخص‌هایی که توسط نهادهای ملی و بین‌المللی در عرصه جهانی برای شناسایی این رویکرد ارائه شده است. بدهی است کاربست این رویکرد نیازمند بسترسازی شرایط و تغییر در ساختارهای متمرکزی است که از گذشته وجود داشته است. یکی از عرصه‌هایی که حکمرانی شهری می‌تواند باعث بهبود کارایی و کیفیت عملکردی آن شود. دفاع غیرعامل شهری است. این رویکرد می‌تواند با اتخاذ صحیح و کارای آن فضا و محیط شهری امن و ایمن را به شهرها ارمغان آورد. در این راستا پژوهش حاضر تلاش کرد تا حکمرانی شهری و شاخص‌های آن را از نگاه دفاع غیر عمل بررسی کنند. این مقوله در کلان‌شهر اهواز با توجه به شرایط ویژه آن به لحاظ ساختاری و آب و هوایی ضروری می‌باشد. نتایج این تحقیق در این باب نشان داد که اولاً شاخص شفافیت دارای اولویت بیشتری نسبت به سایر شاخص‌ها برای بسترسازی حکمرانی خوب از منظر دفاع غیرعامل می‌باشد و ثانیاً تمامی شاخص‌های منتخب یعنی شفافیت، کارایی، پاسخ‌گویی و مشارکت مندی بر روی تحقق

حکمرانی خوب شهری از منظر دفاع غیرعامل تأثیر مثبت معناداری دارند. در این بین شاخص مشارکت مندی دارای بیشترین تأثیر می‌باشد.

۶- منابع و مأخذ

- ۱- علیزاده، هادی؛ نعمتی، مرتضی و رضایی جعفری، کامران (۱۳۹۴) تحلیلی بر معیارهای حکمرانی خوب شهری با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، شماره ۲۴، بهار ۱۳۹۴ صص ۱۰۵-۱۲۸
- ۲- برک پور، ناصر و ایرج اسدی (۱۳۸۹) مدیریت و حکمروایی شهری. چاپ اول، انتشارات دانشگاه هنر
- ۳- فرجی ملایی امین، علیوردیلو هادی، حسینی امینی حسن (۱۳۹۴) آمایش دفاعی سرزمین از منظر پدافند غیرعامل، فصلنامه جغرافیا، شماره ۴۵، از صفحه ۲۴۷ تا صفحه ۲۷۴
- ۴- عندلیب؛ علیرضا و حامد اخگر (۱۳۹۴) ارزیابی نحوه بهره‌گیری از مفهوم پدافند غیرعامل در طرح‌های توسعه و عمران (جامع) شهری. فصلنامه برنامه‌ریزی شهری، دوره ۶، شماره ۲۲، پاییز ۱۳۹۴، صفحه ۱۱۱-۱۲۴

- ۵- خاکپور؛ براتعلی؛ وفايي، مهدي و رضا صمدي (۱۳۹۲) نقش پدافند غيرعامل در مکان‌یابی مطلوب کاربری‌ها مطالعه موردی : کاربری مراکز تجاری و خرید در خط یک قطار شهری مشهد. نشریه جغرافیا و مطالعات محیطی، دوره ۲، شماره ۶، تابستان ۱۳۹۲، صفحه ۱۷-۳۰
- ۶- مدیری مهدي، کرمی مهرداد، انصاری زاده، سلمان و حیدری موصولو طهمورث (۱۳۹۲) شاخص‌های امنیت ساز پدافند غيرعامل در آمایش سرزمین. نشریه راهبرد دفاعی : دوره ۱۱، شماره ۴۱؛ از صفحه ۳۳ تا صفحه ۵۸.
- 7- Rakodi. C (2003), Politic and performance: the implication of emerging governance arrangement for urban management approaches and information system. Habitat international, vol.27,pp.523-547
- 8- Healey. P (2004) Creativity and urban governance. Policy Studies, Vol. 25, No 2, pp. 87-102
- 9- Friedmann, J. (1998). The new political economy of planning: The rise of civil society. In J. Friedmann (Ed.), Cities for citizens: Planning and the rise of civil society in a global age , pp. 19-35
- 10- McCarney. P and Stren. R(2003) New Approaches to Urban Governance. Innovation and Discontinuities in Cities of the Developing World, Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press, Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press
- 11- Brenner. N(2003), Metropolitan institutional reform and the rescaling of state in contemporary western Europe, Europe urban and regional studies. Vol, 10, pp297-332
- 12- Word bank(2000) Cities in transition: A strategic view of urban and local government issues. Infrastructure Group, Urban Development, Washington, DC: World Bank.p29
- 13- Stewart. K (2006) Designing good urban governance indicators: The importance of citizen participation and its evaluation in Greater Vancouver. Cities, Vol. 23, No. 3, p. 196-204
- 14- Van marssing .E, bolt. G , van kempen . D(2006), Urban governance and social cohesion: effects of urban reconstruction in to dutch cities. cities , Vol.23, pp.279-290
- 15- Healey.P(2015) Planning Theory: The Good City and Its Governance. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, Volume 18. PP. 202-208
- 16- OECD (2012) Good Governance. Synthesis Report for the Condition for Success 1. 6th WWF CS1 “Good Governance” Core Group Coordinator
- 17- Administrator of the OECD Water Governance Programme.